

آبونه شرائطی
داخلی ، خارجی هر برای چون
سنه لکی (۲۵۰) ، آلتی آیلانی
(۱۳۰) غروشدر .

لسخه سی ۱۰ غروش ،
سنه لکی ۵۲ نسخهدر
اداره خانه
باب عالی جاه سنده دائره مخصوصه

خطارات
آبونه بدلی پیشیندر
مسلمه موافق آثار مع المنویه
قبول اولنور . درج ایدلهین
یازیلر اعاده اولونماز

تذکره مشایخ اسلام

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی هفته لاق مجموعه اسلامیه در
باش محرر صاحب و مدیر مسئول

اشرف ادیب

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم محمد عاکف

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

پنجشنبه

۲۴ جمادی الاخره ۱۳۳۷

عدد : ۱ - ۴۰۰

۲۷ مارت ۱۳۳۵

جلد ۱۶

خطارات

ادرس تبدیلنده آریجه بش
غروش کوندرملیدر
مکتوبلرک امضالری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه صره
نوسروسی محتوی بولنسی لازمدر
ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک فرانسه
جده یازلسی رجا اولنور
یاره کوندردلرکی زمان نه یه دائر
اولدیغنک واضحاً بیلدیرلسی
رجا اولنور .

توحیده دائر

افعال الربیه :

اللهك افعالی مقتضای علم و اراده سی اوزرینه صادر اولور که اولی بحکمرده بیان اولنمیشیدی . اونک علم و اراده سیله صدور ایدن هر فعل ، اونک اختیارینه قابعدر . اختیار یله اصدار ایلدیکی افعالن هیچ بری ، قاعله مطلق حضرتلرینک ذاته واجب دکلدر . بونک کی جمیع افعالندن هیچ برینک صدوری صفات ذاتیه سنه و خالق ، رزق ، اعطاء ، عطای منع ، تمذیب و تنهیم کی شلرده صفات افعالیه سنه واجب دکلدر .

امور کونیه ده حق تعالی ک ظاهر و ثابت اولان فعللری ، امکان خاص طریقله یعنی بر امر ممکنک وجود و عدم طرفلری ذات الهی به نسبتله مساوی اولوب هر ایکی تقدیر ایچون ذاتندن سلب ضرورت اولنمی صورتیلدر .

اللهك علم و اراده سیله فاعل مطلق اولدیغی تسلیم ایشدکن صکره اونک افعالنن هیچ بریشیک - مایات لوازمک او مایاتک ذواته واجب اولملری ، کذلک واجب تعالی ک صفات علمیه سیله انصافک واجب اولملری کی - ذاته واجب اولدیغی توهم ایدمک بر عقل قائل تصور اولمه لازم ؛ چونکه اولجه درج و اشارت اولدیغی وجهه ایل افعال الهیه سبب اختیار ایل و جواب ، تجویزی اونک مقتضای شان و صفتنه تناقض تشکیل ایدر ، بناء علیه بویه بر وجوبک اطلاق بداهه مستحیلدر .

ایندی بوباده یعنی بین الاسلام تکون ایدوب اره لرنده طبعی زبرده کی حکایه ده وقوعه کلمش شایسته ، پریشانغه مشابه رحاله باعث اولان اومقالات حماقت آلود حقننده راجله نظر اتمه من لازمدر . شوبله که : متعدد قرداشلر ، عالمه لر یله برابر عین مقصدله عینی نقطه مقصوده به روبراه اولمشلر ایکن نصلیه مختلف یولاره صاعشلر ، کیجه اولنجه بنه بر لرینه راست کلشلر ایدمه بوکره بر لرینی دشمن جان و ماللری ظن ایدمک واقع اولان چاریشملری نتیجه سنده وجهه مطلوبیه و اصل اولمدن اکثریسی اوراده تلف اولوب قالمش ، بالآخره صباح اولدقه بونلرک بر لرینی اکلا یوب عقللری باشلرینه کلن بقیه سی قورتلهرق منزل امللرینه ایریشمشدر .

اگر بونلر ، معاملیه شروعدن اول کلامش اولسه لر دی ، بر رینه معاونت ایدمک مقصدلرینه واصل اولورلر دی .

اومقالات احقانه دن مقصدمن ، شوبیان اولنه حق اصلینو ثباتلر سوزلردر :

افعالنده مصلحته رعایت ، حدود شرعییه تجاوز ایدن قوللرینه وعید و عذابی محقق اوله رقی اجرا ایتک و بوکا نمائل سائر امور کونیه یی ده علل و اغراض تحتنده ایقاع ایتک الله اوزرینه واجبدر دبدیلر ، حق

اختیار اقامت ایدرلر ، هله مملکتیه همه حال اوقایسلردن کیرلرلر مش . بوکا مثال اوله رقی مصرده کی ، باب المثلوی ، بی کوستره بیلیرز . خلو فوج فوج بورایه کیده رک صجاج تل ، ایبلک ، بز بازجه سی کی شیلر باغلامقده ، بونکله حال و مراملر بی قطبه عرض ایتمش اوله جقلرینه معتقد بولنمقده درلر .

بعض کسه لر بوکی عادات سخیفه نک دینا بر اصل و اساسه مستند بولندی ، دیگر بمضلری ده متصوفه نک احداث ایتمش اولدقلری رسوم و نمالیه توفیقاً صکره لر ی اهل اسلام طرفندن میدانه کتیرلش بر بدعت اولدیغی ظن و ذهانبند بولنیورلر سده . بو تخمینلر طوغری دکلدر . هر امته هاند مشرک لک تاریخنه واقف اولانلر تسلیم ایدرلر که بوعننه سخیفه اسکیدن بری افکار مسلمینده بر بولش بر حال و خصلتدر . حقیقتک بومر کزده اولدیغنه ابن جریرک تفسیرنده ابو واقد اللیثی دن روایت ایتکده اولدیغی واقعه مهم بر شاهدر . ابو واقد رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله برابر حنینه عزیمتلرندن بحث ایتدیکی صمرده دیمشدر که : حنین وادیسنده کفارک طواف ایشدقلری و اوزرینه سلاحلری آصدقلری بر سدره اغاجی وار ایدی که « ذات انواط » [۱] نامه یله یاد ایدیلر ایدی . کذرکا همزده ایزده بیوک ویشیل بر سدر آغاجه تصادف ایدمک ؛ « یار رسول الله ، اونلرک اولدیغی کی بزه ده بر ذات انواط یاب ، دیدک . جواباً : محمدک حیاتی بدقدرتنده طونان ذات اجل و اعلایه قسم ایدمک سو یلرم که قوم موسانک موسایه سو یلدکلری سوزک عینی سو یلیورسکیز ، « دیه رک » اجمل لنا الهأ کالهم آلهة . قال انکم قوم تجهلون ان هؤلاء متبر ما هم فيه وباطل ما كانوا يعملون » آیتی اوقودی . بنه ابو واقدن شو طرزده روایت وارددر : حنین وقعه سنندن اول رسوا الله صلی الله علیه وسلم ایله بر لیکه یوله کیدرکن بر سدره آغاجه تصادف ایشدک . بن « یابی الله ! کافر لک ذات انواطی وار سن ده بو آغاجی بزه ذات انواط یاب . » دیدم . حقیقه ده بر سدره اغاجی واری که کفار اوزرینه سلاحلری آصارلر و اطرافنی طوف ایدرلر ایدی . رسول اکرم افندیغی « الله اکبر . هذا کما قالت بنو اسرائیل لموسی اجمل لنا الهأ کالهم آلهة . انکم ترکون سنن من قبلکم » بوسوز بی اسرائیلک موسایه سو یلدکلری اونلرک فضل معبودلری وارسه سن ده بزه بر معبود یاب سوزینک عینی سزده ، اولکی آدم لک کتدکلری یوله کیتمک ایشتیورسکیز . « جوابیله مقابله ایتدی .

مصرده مسجد حسینی ده کی دیرلده بوقیلدندر . سید بدوینک جناب حسینی زیارت کلمرک یاننده وقفه کیر اولدیغنه دائر موجود بر اعتقاد دولایسیله مطاف انام اولان بودیرکی خلق زیارته کلمرک برای تبرک بوزلری کوزلری سوزلر .

مکه مکرمه ، مسجد حنفی ده بولسان بر آغاج ایل بر قویوده بوجه دندر . خلق بو قویونک زمزم قویوسنه اتصالی اولدیغی قناعتی پرورده ایدمک صوبیله تبرک ایدرلر . بتون بویولده کی عنعنات و معتقدات ایسه بر اثر ضلال اولمقدن بشقه برشی دکلدر .

عبدالعزیز چاویش

مترجمی : محمد شوکت

[۱] انواط سلسله معناسنه اولان نوطک جمیعدر .

بوجوب کیفیتند آنرا بر طائفه اوایل بر مبالغه در جهته واردی که: بوزعم واعتقاد لرزی کورن وایشیدن کیسه الهک ده مکلفردن بری ایدوکنی وحقوقک ترتب ایدیکی شیلره جهه ایتک وشو واجبانندن اداسی لازم اولانلری ایضا ایتک اوکا فرض اولدیغنی ادعا ایتکده معذور اوله بیلیردی ، حال بوکه جناب حق ، بوکی مخلوقه خاص اولان شیلردن وجمیع نقصانلردن منز و متعالیدر .

دیگر بر طائفه افعال الهیه نک علت و غرضه مستند اولدیغنی نفی خصوصنده افراط کوستردی . بونلرک بیاناتنه امعان نظر ایدنلر ، اونلرک امر اعتقادده هیچ بر صورتیه راضی اولیوب آنجق الهک دون بوزدیغنی بوگون یایمده او بوگون خبر ویردیکی شیئه نقیض اولانی یارین ایشلمکده اولان بر شباتمز ایدوکنه و عمللرینک مستلزم اولدیغنی شیلری بیلیمکدن غافل بولندیغنه قائل اولورلر . بونلرک وصف ایتدکاری شیلردن رب العزة حضرتلرینی تنزیه و تسبیح ایدرم که: او ، حاکم لک حاکمیدر ، قائللرک اک صادقدر .

الهک شان جبروتی ، طهارت دینی اوکی اسناداتک کافه سندن بری ودرجه کالده عالیدر . ذکر اولنان مذاهب اهلنک کافه سی ، افعال الهیه نک حکمتدن خالی اولدیغنی نقطه سنده اتفاق ایتشلر و اعتقادلرند غلو و تقصیر التزام ایدنلرکده هبسی الهک افعالی عبتدن ، اقوالی کذبندن منز اولدیغنی تصریح ایتلرکدی ، آنجق اخیراً عقاید حقندکی قورونقیلرینه کوره استعمال ایتدکاری لسانلریله عهدلرینی بوزمغه وطورلریله ده تعند کوسترمهک باشلایه رق قصد ایتدکاری شیتک غایه سی نایدوکنی بیلمدیلر . بوحالده عقاید صحیحهدن هر هانکی سنده متفق ایدلر ، اولنری قبول و اختلاف ایتدکاری اقسامی ده حقیقت واحده یه رد وارجاع جهتی اختیار ایتمک لکمز طبیعیدر .

هرایشه ترتب ایدن حکمت ، عالم ممکنانده جاری اولان قواعد انتظامی محافظه یه اوکا عارض اوله حق عمومی ویا خصوصی فسادلرک دفعی کی اوایشه ترتب ایدن غایه نک التزامیدر که اونک اسرار شئونیه نهوجه اوزره اولدیغنی عقله منکشف اولسه یدی ، آنی درک ایدر و حکمت مخصوصه یه مقرون اولیق لازم کلن عملک عبت و لعب قیلندن اولدیغنه حکم ایلردی .

حکمتک شو بیان ایتدی کمز معنایه راجع اوله میه جق بشقه بر معنایی اولسنه کیم قائل اولورسه آنی اوضاع و معانی اغویه یه مراجعه ، محاکمه یه دعوت ایدم رز .

بدهات عقلیه ، بر فعله ترتب ایدن شی ، اوفعلک فاعلنک مقصودی اولمینجه اوشینه حکمت نامی ویرمز .

فاعلک فعلی مرادینه مقارن اوله رق حصوله کلیرسه اونک مستند حکمت اولدیغنی قبول ایدیله مز ، ایدیله جک اولسه مثلاً: نائمک اویقوسی اشناسنده کندیسندن صادر اولان بر حرکت ، یعنی بر چوجنه اوصوفه یه یا قلاشان عقربک تولدیرلسنی ویا خود بر چقوره دوشمک اوزره بولنان بر صیدنک اوتها مکدن قورتارلسنی انتاج ایدرسه اونائمک حکیم صایلمسنی

استلزام ایلر ؛ حتی بعض منافع عمومی وخصوصیه یارایان بعض حادثات و تغییراته وسیله ظهور اولان بهایم و جاداتک شوکی حرکت ضروری لری ده اثر حکمتلری اولیق اوزره اسمیه اولنق شائبه سی تولید ایدر .

بوقیاس ایسه صحیح و مسلم اولان قواعد نظریه ایله جمیع عقول عندنده بدهاتاً مردوددر . حال بوکه بالجمله عقلا نزدنده مسلم اولان قواعد صحیحهدندر که عاقلک افعالی دائماً عبتدن مصون اولور . چونکه عاقلک اصدار ایدم جکی بر فعلی علم و اراده سنده توفیق ایتسی واونی عبتدن صیانت ایلسی طبیعیدر . شو حاله کوره مقصود اولان بر فعلک غایه سی مائل نزدنده کی ترتبه تابع اولور ، اوفعلک بشقه صورته یغنی علم و اراده دن تجزیدی طریقله صدوری بر عاقل ایچون تصور اولنه ماز .

ماقل حقنده احداث فعل خصوصنده اوایل برشی تصورینه امکان اولدیغنه نظر آهر عقلک مصدری ، علم و حکمتک منتهای کالی اولان واجب الوجودک یاراندیغنی افعالی مقتضای علم و اراده سنده مستند ایدوکی وعبث و لعبتدن مصون بولندیغنی شکسز اوله رق تیقن ایدیلر ؛ بوحقایقک کافه سی مسلماتنددر . اوکا مخالف ظنیاتک هر بری نظر اعتباردن بالکلیه مجروح و ساقطدر .

صنع الهی ، سموات وارض ایله بینلرنده موجود اولان هریشی بر خاصه بدیهه ایله اظهار و تحکیم و انواع حکمتله تزین ایلش اولدیغنی کی کائناتک هیئت مجموعه سی وقت مقدره دکن خللدن وقایه یه مدار اوله جق بر صورتده وضع ایتدی قوانین مخصوصه ایله تثبیت ایتش وهر موجودک . خصوصیه نباتات و حیوانات کی حیات صاحبی اولان موجوداتک احتیاج و بقالرینه صالح اوله جق اسباب و فوائدی مهیا قیلمشدر .

شو بدایع حکمتی ، دائماً مشهود و منجلی اولسه ایدی ، اونک علمنه استدلاللرک امکانی میسر اوله مازدی .

ایشته بو آثار حکمتدن استدلالاً آ کلا یورز که هر موجود ، یرلی یرنده کسوة ایجاده کلش و محتاج اولدقلری هرشی کندیلرینه احضار وابدال ایدلمشدر . شو حالده بر شیتک حصولی اونک معلوم اوله رق فعله کلسنکده مراد ایدلسنه محتاجدر ، ویا دکلدر ، ذیله جک اولور ایسه بو ایکنجی قوله امکان یوقدر . زیرا معلوم اولمیان بر شیتک ایقاعی فاعلنک نقصان علمنه ، یا خود مراد اولمیان بر شیتک حصولی فاعلنک غفلتنه حل اولنور . حقیقت ثبوتی اولجه ایضاح اولنان علم الهی ایسه هریشیه شاملدر . بناء علیه آثار اشیادن هیچ بری متصور دکلدر که اونک علم و اراده سی و اوکا ترتب ایدن حکمت مخصوصه سی نملق ایتمکسزین حصوله کلش اولسون . بونک خلافنده بر ذهاب ، معنای اعتباری قطعاً حائر اوله ماز .

بدهاتاً ثابتدر که : هر بر فعل ، حکمت و اراده الهیه تابعدر . علم و اراده یه مربوط اولمقسزین بر فعله حکمت الهیه نک تعلقی محالدر . شو حقیقت قطعیه یه بناءً افعال الهیه نک حکمتدن خالی اولسی مستحیل

بونلر تنزیه الهیده درجه نهاییده احتیاط کوستره رک ذات باری حقنده بر نقصان وصفی ایهام ایدر صورتده الفاظ مفرد و مرکبی استعمالدن لسانلری کف و منع ایدرلر .

جناب واجب الوجود حقنده نقصان صفتلری ایما ایدن الفاظک مفردندن ده مرکبندن ده تبری ایدرلر ، چونکه مثلاً (وجوب علیه) تعبری الله حقنده تکلیف و الزامی ایهام ایدر ، تعبیر آخرله دیکری طرفدن ایقاع قهر و تأثری استلزام ایدر : (رعایت مصلحت) تعبری امان نظر و اجاله فکری ایهام ایدر . بونلرایسه علمده نقصک ایجاباتندن ندر . (غایه ، علت غاییه ، غرض) تعبیرلری ایسه برایشه شروعندن ابتداء نهایتنه قدر نفس فاعله بر حرکتی استلزام ایدرکه بواسطه استلزام دهده عینله اولکی تمیزاتنده کی نقصان شائبه لری موجوددر . ایشته بو کبی فرقه نیک حالی بویه اولمله برابر تعجب اولنورکه میدان کلامی کشف طوطی و یا خود اقوالنده احتیاط و تحفه رعایت ایتمک مؤمنلر اده سنده تفرقه به محسب النتیجه وارد قاری شو حال اسفناکه وارد رنج به قدر مجادله لارنده تمادی ایتلرینه فصل سبب اولمشدر ؟ و اولمی میدر ؟ ...

مترجمی : حسین مظهر شیخ محمد عبده

سبیل الرشاد جریده اسلامیة سنه

جریده فریده لرینک تأیید اسلام غایه مقدسه سنک تأمین خصوصنه ایتمکده اولدینی خدمت و بذل ایتدیک فدا کارلق ، بز طشره لیلرک نظر دقتندن دور قالماقده و عقاید اسلامیة نیک تهویشی بولنده جوریلرک انتزیه لر دیندار قلبلرده شدتلی تأثیرات اوپاندیرمقدسه در . بو کون ملوک اکثریت عظیمه اسلام صلابت دینیه ایله مشبوع اولدیغنه شبه اولدیغندن اوممنل ماسک لرا آلتنده کیزله ن چهره لرک ماهیتلری اورتیه قویق ایچون سزک کبی علمای امتک بومبارک غایه اوغورنده و جانب دینیه دن اولان یکو وجود برکتله و تشکیلات وجوده کتیره رک توحید مساعی ایله مسنه شدتله انتظار ایتمکده یز .

اوت بو غریب دینک تأملندن بالظه نفسی و لازم غیر مفارقی اولان حیانتک اورتندن قالدیرلمسی ایچون جمیتلر تشکیل ایدلدی ، ملتک لسانی دیمک اولان غزته لر سانسور وضع ایدمک صورتیهلر کثرتا بوغولدی ، مواظ دینیه تحذیر اولندی ، بو اوغورده فی سبیل الله مجاهده ایدنلر درلو درلو حقارتلره معروض قالدی ، مروج افکار غزته لر نشر اولندی ، پروپاگاندالر یاپیلدی ، ملیونلر صرف اولندی . بونلره قارشو توحید اسلام و حق بولنده حالا قوتلی اسلامی بر تشکیلات وجوده کنیرلمدی . درلودرلو ماسک لره مواجهه ملتله جیقانلره بوضعیت ملتک بیلیمیه رک یاپدینی خدمت و فدا کارلق ، عجباً حق و حقیقت بولنده دریغ اولنه حقیقی ظن ایدیلرور ؟ ملت بولون ایمان و اعتقاد تام ایله حقیقت اوغورنده رهبر اوله جقارک صفوت قلب و وجدانلرینه مطمئن اولدینی آندن اعتباراً - تهلکینی پک زیاده مدرک اولدوقلرندن - اولکنندن دهها معتنا بر قوت و قدرته ایشار نقدینه وجود و ثروت ایدنه جنکدن شبه ایدیلما ییدر .

ایدوکنه و حکمتک ده مشیت ربانیه سنه مقرون بولندیغنه اعتقاد ایتمک واجب و مقتضی اولور . بو حالده بر فعل مراد اولنیه رق و قوعه کلدیکی توهم اولنورسه بیانی یوقاریده سبق ایدن شرائط حکمتدن خالی اولورکه بونک بعلانی ظاهر در .

جناب حقک افعالنده حکمتک وجوبی ، علم و اراده سنده کمالک وجودینه تابعدر . بو کیفیتده عقاید دینیه نیک بعض قسملرنده تخالف ایدنلرک جمله سی نظرنده بر نقطه نزاع یوقدر . الهیک وعد و وعید ایدیک شیلرک تحقق وجوبلری حقنده عین صورتله اداره کلام اولنور . چونکه بونلرده آنک کمال علم و اراده و صدقنه تابعدرلر . ذات مقدس ایسه اصدق القائلیندر . بونک مغایزی کبی اوله رق قرآن کریمده وسنت واحادیث نبویه ده بعض نقاطه تصادف ایدیلرسه قطعی الثبوت اولان سائر آیات واحادیثه ارجاعلری لازمدر . تا که بدیهی درجه سنده اولجه تشریح اولنان عقاید سلمیه ، کالات الهیه ، حکمت بالغه سنه ، عظمت شانه دلالت ایدن قواعد منطبق بولنسون . بو بایده ورود ایدمک هر جمله قرآنی و حدیثیه مرجع اوله حق اصل الاصول شو آیت کریمه در . (وما خلقنا السماء والارض وما بینهن الا عین) (لواردن ان نخذلها و الا تخذناه من لدنا انا کننا فاعین بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فاذا هو ذاهق و لکم الویل مما تصفون) مفاهیم شریفه لری بز برله کوک و بونلرک آره سنده کی هر شیئی عبث و لعب اولمق اوزره یار اتمق ، آنجق قوللر من بونلرک بدایع کونیه سنه نیک بصیرتله باقوب و حدایتتمزه استدلال و مؤدی اولدقلری منافعه احتیاجلری دفع ایلرله دیه خلق ایتدک . ا کر بزله و ایله استیناسی مراد ایسه ایدک ، خزانه قدرتمزده بولنان مجز داتدن اتخاذا یدرک . لکن ربوبیت مزه لایق بر حال اولمدینی ایچون بو ایشی یلانلردن دکلز ، بلکه باطلی احما ایدر ، حق اوکا تسلط ایدر ز . زیرا حق ظهور یله باطل فنا بولور . ای منکرلر ا حسرت سزه که الله تعالی بی شانه لایق اولمیان صفته وصف ایدر سکره .

قالدیکه شو بیان اولنان حقایقک طرز تلقی سنده متفکرلر ، ایکی قسمه آیریلیر . بریسی او حقایقک علمی صرف حظ علمیه سی تأمین ایله اونک ذوق کاذبیه مثله ذوق اولمق جهتی التزام ایدنلر در . بونلر معانی اشیائی اسماء ظاهره لرله توسیم ایدوب حق الهیده اوکی الفاظک اطلاقی شرعک تجویز ایدوب ایتمامسنه عطف اهمیت ایتزلر ، و افعال الهیه ده مندرج اولان حکمتیه غایه ، غرض ، علت غاییه ، مصلحتنه رعایت کبی شان باری حقنده اطلاقی اصلا جائز اولمیان شواثبله تسمیه ایدرلر . بوندن ماعدا بر شینه اسم اطلاقیله اونک معناسی عندلرنده صحیح عد ایتدکلری زمان همان بونی اطلاقه عثمان قلملری ضبط ایتمک بولنده بولنیه رق (وجوبله) یرنده (وجوب علیه) تعبیر ایدرلرده لفظنک ایرات ایدمک ایهامات ناقصیه آدیرمازلر .

او متفکرلردن قسم دیکری ، او حقایقک علمی آرامنی امور تعبیه دن عد ایدرک و کنیدسنه تعظیم و تحمیدله عبادت اولنان الله عظیم الشان حقنده بر طاقم شئونات لایقه اعتقادنده بولنان کیمسه لرورکه